

Stap 1: Kies voor taalheterogene of taalhomogene groepen

Een vakopleiding kan worden georganiseerd voor een taalheterogeen of een taalhomogeen doelpubliek.

Taalhomogeen

Sommige centra kiezen specifiek voor een taalhomogene groep, bijvoorbeeld uitsluitend laagtaalvaardige cursisten. Zo kan het centrum tijdens de hele opleiding **rekening houden met de noden van deze doelgroep**.

Voorbeeld:

CVO HITEK Kortrijk koos in het schooljaar '05-'06 voor een apart traject informatica voor anderstaligen omdat het bestaande aanbod informaticacursussen niet beantwoordde aan het profiel van de doelgroep. Sommige cursisten hadden in hun land nog nooit met een computer gewerkt. Ze waren niet vertrouwd met het alfabet op het klavier, het taalgebruik was te moeilijk, ze hadden drempelvrees om met Nederlandstaligen in de klas te zitten, ... Met een taalhomogeen traject werd de stap naar taalheterogeen onderwijs verkleind.

Taalheterogeen

Andere centra kiezen doelbewust voor taalheterogene groepen. Laagtaalvaardige cursisten krijgen dan continu **taalinput van taalsterke cursisten**, wat vereist is voor een snelle taalontwikkeling. Deze situatie komt overeen met de realiteit op de werkvloer.

De keuze tussen taalheterogene of –homogene groepen beïnvloedt de implementatie van geïntegreerd vakonderwijs. Het heeft zijn weerslag op de gewenste talige instroomvereisten, de keuze van de organisatievorm van geïntegreerd vakonderwijs, de inhoud van de trajecten en de intakeprocedure.

Stap 2: Reflecteer over de gewenste talige instroomvereisten

Om doelgericht taalondersteuning voor laagtaalvaardige cursisten te organiseren, reflecteren centra **over de gewenste talige instroom- en over de beoogde uitstroomvereisten**:

- *Wat moeten cursisten op talig vlak minimaal kunnen **bij aanvang** van de vakopleiding?*
- *Wat moeten cursisten op talig vlak minimaal kunnen **op het einde** van de vakopleiding?*

De overheid kan een onderzoekscentrum de opdracht geven om wetenschappelijk verantwoord voor elk opleidingsprofiel de gewenste instroom- en uitstroomvereisten te bepalen. Het beroepsgericht centrum kan zélf ook de gewenste vereisten bepalen.

Hieronder volgt een procedure⁴ om zelf tot taalreflectie te komen. Deze procedure is een haalbare kaart voor centra die op korte termijn met een vorm van geïntegreerd onderwijs willen starten. Ondersteuning door een taalcoach⁵ is hierbij noodzakelijk.

⁴ Inspiratiebronnen: Huis van het Nederlands Brussel en Huis van het Nederlands Antwerpen, *Klare Taal rendeert* (2007)

⁵ Zie Luik 4 Actieplan voor het voeren van een taalbeleid, 2 Stappenplan Stap 3.

procedure

Fase 1: De taalcoach licht het proces toe aan de directie en de werkgroep Taalbeleid.

De taalcoach licht toe hoe men minimale instroomvereisten vaststelt. Hij maakt afspraken over timing, uitvoering, mogelijkheden en beperkingen.

Fase 2: De taalcoach verzamelt gegevens om de gewenste instroomvereisten te kunnen bepalen.

De taalcoach:

- bekijkt het leerplan van de vakopleiding
- neemt de beroeps- en opleidingsprofielen van de SERV⁶ door
- observeert een 10-tal lessen in verschillende vakken en bij verschillende docenten
- observeert beginnende cursisten op stageplaatsen
- neemt cursus-, toets- en examenmateriaal door
- overloopt met 5 docenten de lesvoorbereidingen van de eerste drie lessen van de vakopleiding

Alle gegevens hebben betrekking op de taalcompetenties waarover cursisten moeten beschikken bij áánvang van de opleiding.

Fase 3: De werkgroep Taalbeleid krijgt hulpmiddelen om de taalniveaus transparanter te maken.

- De werkgroep Taalbeleid krijgt een introductie over de verschillende taalniveaus.
- De werkgroep Taalbeleid bekijkt schriftelijke teksten en bekijkt/beluistert video- of luisterfragmenten van gesprekjes met anderstaligen. De taalcoach zegt hen telkens welk taalniveau de cursist beheerst.
- Een taaldocent nodigt de werkgroep Taalbeleid in een NT²⁷-les uit. Bijvoorbeeld: het voortraject social profit van VDAB.
- De werkgroep Taalbeleid bekijkt de niveaubepalingstoetsen van het Huis van het Nederlands of de instaptoetsen van CVO of Universitaire Talencentra.

Fase 4: De taalcoach lijst de talige competenties op.

- Op basis van alle bevindingen uit fase 2 lijst de taalcoach de minimale taalcompetenties op die cursisten bij aanvang van de opleiding moeten beheersen. Hij doet dit in de vorm van *can do's*. Zie onderstaand voorbeeld.
- Daarna linkt hij deze taalcompetenties aan een taalniveau (volgens het Europees Referentiekader of de Opleidingsprofielen Moderne Talen). Zie voorbeeld.
- Hij kan in deze fase ook al een lijst van taalcompetenties opstellen die cursisten op het einde van de module/vakopleiding moeten kunnen.

⁶ Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen

⁷ Nederlands als tweede taal

Voorbeeld uit de opleiding Hulpkapper:

Vaardigheid: spreken					
Can do	Voorbeelden	Tekstkenmerken	Verwerkingsniveau	Publiek	Niveau
De cursist kan informatie aan een klant vragen.	Tijdens een telefonische afspraak kan de cursist aan een klant de naam en het telefoonnummer vragen. Hij kan vragen om de naam te spellen.	feitvragen eenvoudige formuleringen eenvoudige structuren concrete teksten korte tekst vormcorrectheid is nodig	structurerend niveau	klant	A2/Waystage (1.2)

Het schema bevat:

- voorbeelden: ze geven een concreet voorbeeld van hoe de *can do* zich vertaalt in de klas.
 - tekstkenmerken: ze zeggen iets over de moeilijkheidsgraad van de geschreven of gesproken tekst. Het gaat zowel om taalaanbod (receptief) als om taaluitingen (productief).
 - verwerkingsniveau: het beschrijft de mate waarin een cursist de tekst verwerkt.
 - kopiërend (= letterlijk nazeggen of opschrijven)
 - beschrijvend (= opnemen of weergeven van informatie zoals ze wordt aangeboden)
 - structurend (= actieve inbreng in de manier van opnemen of presenteren van informatie)
 - evaluerend (= mening vormen of weergeven)
- Voor laaggeschoolden zal het gaan om de eerste 3 niveaus.
- publiek: de persoon/personen voor wie de tekst is bedoeld.

Fase 5: De taalcoach en de werkgroep Taalbeleid bespreken de lijst met talige competenties.

In fase 3 heeft de werkgroep Taalbeleid een introductie gekregen over de verschillende taalniveaus. De leden hebben zich een mening gevormd over het taalniveau dat cursisten bij aanvang van de opleiding zouden moeten beheersen.

In fase 5 kijkt de taalcoach samen met de werkgroep Taalbeleid de taalcompetenties die hij heeft opgelijst. Ze bespreken of cursisten die taalcompetenties bij het begin van de vakopleiding moeten beheersen of niet. Ze vullen de lijst eventueel aan.

Fase 6: De taalcoach maakt een verslag van de besluiten.

Na consensus maakt de taalcoach een samenvattend verslag.

Fase 7: Het centrum past de schoolomgeving en de didactiek aan de gewenste minimale instapvereisten aan.

Het centrum heeft in alle klassen aandacht voor taalondersteuning door:

- taalgericht vakonderwijs te implementeren
- extra ondersteuning aan te bieden in de vorm van Nodo, een neven- of voortraject
- de schoolomgeving 'taliger' te maken: duidelijke brochure, instrumenten in de lokalen van namen voorzien, woordenboeken in de klas voorzien, ...

Stap 3: Beschrijf de intakeprocedure in het centrumreglement

Zie Luik 2 Actieplan voor directies en coördinatoren, 1 Stappenplan instroom, stap3.

Stap 4: Gebruik een efficiënte intakeprocedure

Een centrum kan bij de instroom twee soorten toetsen afnemen:

- 1 een **gestandaardiseerde instaptoets**⁸ om te bepalen of een cursist over de gewenste instroomvereisten beschikt
- 2 een **functionele taaltoets** op maat die diagnostische informatie geeft over de individuele taalproblemen van cursisten

Een gestandaardiseerde instaptoets

De **gestandaardiseerde instaptoets** is gebaseerd op de taalniveaus van de Opleidingsprofielen Moderne Talen van de Entiteit Curriculum en test of een cursist de taalvereisten van een bepaald niveau NT2 behaalt. Bijvoorbeeld: een toets meet of de taalvaardigheid van een cursist beantwoordt aan Threshold/B1 (2.2). Deze toets geeft enkel aan of iemand een bepaald NT2-niveau heeft bereikt en geeft **nauwelijks informatie over specifieke taalproblemen** van de cursisten⁹. Wanneer centra hierover informatie willen, kiezen ze beter een functionele taaltoets op maat.

Het centrum kan er toch voor opteren om een gestandaardiseerde taaltoets af te nemen, als tijdens een kort gesprek meteen duidelijk wordt dat de taalvaardigheid van de cursist te beperkt is. Als hij slaagt, mag hij met de opleiding starten. Zo niet, krijgt hij het advies om eerst extra Nederlands te leren in een talig beroepsgericht voortraject of een algemene module NT2. Daarna kan hij instromen in de vakopleiding.

Het Huis van het Nederlands¹⁰, een CVO of een universitair talentcentrum dat de taallessen in het opleidingscentrum verzorgt, kan deze toets afnemen. Hiervoor passen zij een geijkte procedure toe¹¹. Het is aanbevolen dat de instaptoetsen **samen met een vakdocent** worden afgenomen. Dit verhoogt de betrokkenheid en het inzicht van het beroepsgericht centrum vanaf het begin van het traject.

⁸ In tal van CVO is deze toets beter bekend onder de benaming 'niveaubepalingstoets'.

⁹ We vermelden hem omdat sommige centra de gestandaardiseerde instaptoets toch nog inzetten bij de selectieprocedure.

¹⁰ Zie bijlage 37 Adressenlijst Huizen van het Nederlands

¹¹ De procedure die toegepast wordt in de Antwerpse CVO wordt beschreven in de *Handleiding instaptoets*. Huis van het Nederlands Antwerpen.